

Kriminaliteta v SR Sloveniji leta 1988

Edo Posega in drugi*

Letno poročilo o kriminaliteti za leto 1988 je napisano na podlagi letnega poročila Uprave za zatiranje kriminalitete pri RSNZ SR Slovenije.

Zbrani podatki veljajo za koledarsko leto 1988 za razliko od lanskih podatkov, kjer so bili upoštevani podatki statističnega leta. Zajeta so vsa kazniva dejanja, ki so bila prijavljena v obdobju od 1. 1. 1988 do 31. 12. 1988. Kazniva dejanja, ki so bila raziskana v letu 1988, prijavljena pa v preteklih obdobjih, so prikazana le v poglavju o raziskanosti.

Dejanja so razdeljena na splošno, gospodarsko in politično kriminaliteto, upoštevana pa so dejanja iz KZ SFRJ, KZ SR Slovenije, KZ drugih republik in pokrajin ter dejanja po posebnih zveznih zakonih. Iz poročila so izvzeta kazniva dejanja otrok in kazniva dejanja ogrožanja cestnega prometa.

SPLOŠNI PODATKI O KAZNIVIH DEJANJH ZA LETO 1988

V koledarskem letu 1988 so delavci ONZ vložili na pristojna TJT kazenske ovadbe za 38 735 kaznivih dejanj, kar je za 9,35 % več kot v lanskem letu. Tako se je večletni trend upadanja števila kaznivih dejanj ustavil. Večina porasta gre na račun dejanj iz XV. poglavja KZ SR Slovenije, kar je za 9,3 % več kot v lanskem letu. Število dejanj iz KZ SR Slovenije je poraslo. V porastu so tudi kazniva dejanja iz KZ SFRJ ter dejanja po posebnih zveznih zakonih, občutno pa so padla kazniva dejanja po KZ drugih republik in pokrajin (glej preglednico I).

Po vrsti kriminalitete so bila dejanja razporejena tako:

Kazniva dejanja	1987	1988	Indeks
— politična kriminaliteta	18	8	44,40
— gospodarska kriminaliteta	2 119	2 289	108,02
— splošna kriminaliteta	33 284	36 438	109,47
SKUPAJ	35 421	38 735	109,35

Ob približno enakem porastu kaznivih dejanj gospodarske in splošne kriminalitete je občutno

* Edo Posega, Martin Miložič, Milan Kovačič, Katja Bašič, Žarko Ivanović, Jasna Šetar, RSNZ SR Slovenije.

padlo število kaznivih dejanj s političnim obeležjem.

Po posameznih upravah za notranje zadeve je bilo obravnavano naslednje število dejanj:

Celje	5067	Nova Gorica	1401
Koper	2003	Kranj	2759
Ljubljana-mesto	9884	Maribor	6811
Murska Sobota	622	Novo mesto	2220
Krško	1952	Ljubljana-okolica	2859
Postojna	1277	Slovenj Gradec	940
Trbovlje	750	ZEM	140

V nasprotju z lanskim letom, ko so beležili porast le na UNZ Postojna in Trbovlje, je v letu 1988 poraslo število dejanj na vseh upravah, razen na UNZ Trbovlje in Postojna.

V preglednici II so prikazana kazniva dejanja po občinah v SR Sloveniji.

Povprečno je bilo v eni občini izvršenih 595,9 kaznivih dejanj, vendar je to število doseženo le v 10 občinah, ne računajoč ljubljanskih in mariborskih občin kot mestnih tvorb. V mestu Ljubljana je bilo izvršenih 9834 (podatki po kraju storitve), v mestu Maribor pa 4281 kaznivih dejanj. Poleg teh dveh so v Sloveniji še naslednja mesta, kjer je bilo izvršenih več kot 1000 kaznivih dejanj: Celje 1766, Kranj 1072, Novo mesto 1393, Ptuj 1526 in Titovo Velenje 1020. V primerjavi z lanskim letom je v skupino mest nad 1000 dejanji novinec le Titovo Velenje.

SPLOŠNA KRIMINALITETA

Ravno porast števila kaznivih dejanj splošne kriminalitete je vplival na porast celotnega števila kriminalitete v letu 1988.

Na tem področju je bilo obravnavanih 36 438 dejanj, kar je v primerjavi z lanskim letom porast za 9,47 %. Delež splošne kriminalitete v celoti je ostal skoraj nespremenjen in znaša 94,06 %, porast je komaj za 0,09 %. V porastu so dejanja iz vseh poglavij KZ SR Slovenije, razen poglavij kaznivih dejanj zoper samoupravljanje, čast in dobro ime ter zoper splošno varnost ljudi in premoženja. Med poglavji KZ, kjer je prišlo do občutnega porasta kaznivih dejanj, so predvsem kazniva dejanja zoper uradno dolž-

nost in javna pooblastila (64,10 %), zakonsko zvezo, družino in mladino (+ 36,22), vendar pa gre v absolutnih številkah za manjše poraste. V absolutnih številkah pa je daleč najbolj naraslo število kaznivih dejanj zoper zasebno in družbeno premoženje, in sicer za 7903 dejanja. Kazniva dejanja iz tega poglavja predstavljajo kar 85,60 % splošne in 80,53 % skupne kriminalitete. Delež je torej v letu 1988 ostal isti kot lansko leto (podrobnosti v preglednici I).

V nadaljevanju bomo prikazali tista poglavja KZ SR Slovenije, ki spadajo pod splošno kriminaliteto, število dejanj pa je presegalo 100.

Kazniva dejanja zoper družbeno in zasebno premoženje (XV. poglavje KZ SR Slovenije)

Obravnavanih je bilo 31 194 kaznivih dejanj zoper družbeno in zasebno premoženje, to je 881 ali 2,9 % več kot leta 1987. Ta dejanja so pomenila 80,5 % vse kriminalitete ali 85,8 % splošne kriminalitete v naši republici. V škodo družbenega premoženja je bilo zapisanih 11 162 dejanj, v škodo zasebnega premoženja pa 20 032 dejanj.

Na kratko bomo prikazali nekatere značilnosti posameznih dejanj iz XV. poglavja KZ SR Slovenije, ki smo jih našli glede na število primerov.

a) Bilo je 16 066 navadnih tatvin: 5025 v škodo družbenega in 11 041 v škodo zasebnega premoženja, skupna škoda je znašala 4 039 391 934 din. V primerjavi z letom 1987 se je število dejanj povečalo za 2405, to je najbolj med vsemi vrstami kaznivih dejanj. Lahko domnevamo, da je na povečanje števila navadnih tatvin vplivalo doslednejše prijavljanje teh dejanj od občanov, ki so z njimi največkrat prizadeti in tudi določeno število tovrstnih dejanj, ki so storjena iz socialnih nagibov.

b) Zapisali so 8497 velikih tatvin, to je 1286 primerov manj kot leto prej. V škodo družbenega premoženja je bilo storjenih 2028 dejanj, 6469 dejanj pa v škodo zasebnega sektorja. Skupnost in posamezniki so bili s temi dejanji oškodovani za 9,3 milijarde din. V notranji strukturi velikih tatvin je padlo število večine posameznih vlomov, poraslo je število vlomov v počitniške hišice, kioske, gostilne, šole, kulturno-zgodovinske objekte in trgovine, malenkostno pa je upadlo število vlomov v stanovanjske hiše, zdravstvene ustanove in bencinske črpalke. Če upoštevamo povečanje števila po-

vratnikov tovrstnih vlomov, lahko domnevamo, da gre za tendenco k specializaciji, profesionalizaciji in organiziranosti storilcev tovrstnih kaznivih dejanj.

c) Bilo je 2158 poškodovanj tuje stvari, to je 389 primerov manj kot leta 1987. Družbeno premoženje je bilo poškodovano v 743 primerih, zasebno premoženje pa v 1415 primerih. Skupna škoda je dosegla 930 milijonov din.

č) Kriminalisti in miličniki so obravnavali 2036 goljufij, to je 83 manj kot leto prej. Družba je bila oškodovana s 798 dejanji, posamezniki pa s 1338 dejanji. Celotna škoda je znašala 8 752 017 664 din.

d) Bilo je 1371 tatvin koles, vse v škodo zasebnega premoženja, to je 83 manj kot leto prej.

e) Bilo je 1156 odvzemov motornih vozil, to je 29 primerov manj kot leto prej. Družbeno premoženje je bilo oškodovano s 95, zasebno premoženje pa s 1061 dejanji. Skupna škoda je znašala 934 milijonov din.

f) Zapisali so 1104 tatvin koles z motorjem in 87 motornih koles ter mopedov. V primerjavi z letom 1987 se je število teh dejanj povečalo za 64 primerov.

g) Bilo je 5068 vlomnih tatvin ali 371 primerov več kot leto prej. V škodo družbenega premoženja je bilo izvršenih 1923, v škodo zasebnega premoženja pa 3145 dejanj.

h) Zapisali so 525 žepnih tatvin, to je 75 manj kot leto prej. Vsa dejanja so bila storjena v škodo posameznikov.

i) Kriminalisti in miličniki so obravnavali 133 ropov in 14 roparskih tatvin, to je 30 dejanj manj kot leto prej. Družba je bila oškodovana z 9 dejanji in posamezniki s 138 dejanji. Škoda je znašala 89,7 milijonov din.

j) Zapisali so 216 drznih tatvin, to je 8 več kot leto prej. Vse drzne tatvine so bile v škodo posameznikov, njihova raziskanost pa je znašala 55,1 %.

k) Bilo je 111 zatajitev ali 3 manj kot leto prej, in to 100 dejanj v škodo družbenega premoženja in 11 na škodo zasebnega premoženja. Škoda je znašala 281 milijonov din.

l) Bilo je 56 požigov, to je 15 več kot leto prej. 9 dejanj je bilo v škodo družbenega in 47 dejanj v škodo zasebnega premoženja. Škoda je bila 527 milijonov din.

m) Storilci so v 46 primerih ukradli avtomobile, leto prej je bilo 55 takih dejanj.

n) Miličniki in kriminalisti so obravnavali še druga kazniva dejanja iz XV. poglavja KZ SR Slovenije, in sicer 636 prikrivanj, 270 nezakonitih vselitev, 32 izsiljevanj, 11 oderuštev, 6 poškodovanih ali uničenih stvari, ki so posebnega kulturnega ali zgodovinskega pomena itd.

Prikazali smo 14 vrst kaznivih dejanj zoper družbeno in zasebno premoženje, to je okoli 51,2 %. Raziskanost teh vrst dejanj je bila malenkostno slabša kot leto prej, in sicer za 0,3 %. Raziskali so vse primere izsiljevanj, oderuštev, prikrivanj, nezakonitih vselitev in poškodovanja ali uničenja stvari, ki so posebnega kulturnega ali zgodovinskega pomena. Pri nekaterih drugih kaznivih dejanjih je odstotek raziskanosti tak: tatvine 44,4 %, velike tatvine 35,5 %, roparske tatvine 78,6 %, ropi 65,5 %, zatajitve 95,5 %, odvzemi motornih vozil 68,6 %, goljufije 97,3 %, poškodovanja tuje stvari 63,9 % in požigi 76,8 %.

Kazniva dejanja zoper življenje in telo (VI. poglavje KZ SR Slovenije)

Kazniva dejanja zoper življenje in telo so, tako kot že vsa zadnja leta, na drugem mestu med kaznivimi dejanji splošne kriminalitete. V letu 1988 so delavci ONZ v Slovenije obravnavali 1750 tovrstnih kaznivih dejanj, kar predstavlja 4,5 % vse in 4,8 % splošne kriminalitete. Leta 1987 je bilo teh kaznivih dejanj 1642.

Obravnavanih je bilo 634 lahkih telesnih poškodb, 367 hudih telesnih poškodb, 44 poskusov umorov, 35 umorov, 11 posebno hudih telesnih poškodb, 7 povzročitev smrti iz malomarnosti, 4 detomorji in 648 drugih kaznivih dejanj iz tega poglavja KZ.

V primerjavi s prejšnjim letom se je povečalo število umorov, povzročitev smrti iz malomarnosti in detomorov, ostalih kaznivih dejanj pa je bilo manj.

Posamezne uprave za notranje zadeve so obravnavale naslednje število teh kaznivih dejanj: Maribor 510, Celje 292, Ljubljana-mesto 144, Kranj 130, Ljubljana-okolica 111, Novo mesto 110, Krško 105, Koper 91, Murska Sobota 88, Slovenj Gradec 61, Nova Gorica 54, Trbovlje 28 in Postojna 24.

Delavci organov za notranje zadeve so raziskali 1730 teh kaznivih dejanj, kar pomeni, da je raziskanost dosegla 98,9 %. Neraziskana sta ostala 2 umora, 6 hudih in 12 lahkih telesnih poškodb.

Od 35 umorov, do katerih je prišlo v letu 1988, so bili osumljenci v večini primerov znani takoj, le v 8 primerih je bilo potrebno dejanje dalj časa raziskovati.

Motivi za ta najhujša dejanja so podobni kot v prejšnjih letih. Največkrat je šlo za spore med sosedi in znanci zaradi različnih vzrokov, za ljubosumnost med zakonskima oziroma izvenzakonskima partnerjema, za trenutne konflikte med osebami, ki so se slučajno srečale, kar v 5 primerih pa so bili storilci teh dejanj duševni bolniki.

Za umor so storilci največkrat uporabili nož, prav tolikokrat strelna orožja (ta način v primerjavi s prejšnjimi leti močno izstopa), sekiro, davili so z rokami, udarjali s topimi predmeti in drugo. Kot je že napisano, sta v letu 1988 ostala neraziskana dva umora. Eden od teh je bil rešen v začetku leta 1989, v dugem primeru pa gre za umor moškega, čigar truplo so našli Romi zakopano v Krakovskem gozdu. Ob pomoči Zveznega sekretariata za notranje zadeve in Interpola je bilo ugotovljeno, da gre za državljana ZR Nemčije, ki je tamkajšnji policiji poznani kot goljuf, preprodajalec mamil in ukrašenih vozil. Z ugotovitvijo identitete umorjene osebe je rešitev tega primera vsekakor bliže.

Potrebno je omeniti tudi iskanje storilca umora župnika iz Šmarja-Sap pri Ljubljani. To dejanje je imelo še posebno močan odmev v javnosti in je zahtevalo daljše angažiranje večjega števila delavcev organov za notranje zadeve. Glede na način storitve se je predvidevalo, da je potrebno iskati storilca med premoženjskimi delinkventi. Zaradi tega je bilo preverjeno veliko število tovrstnih delinkventov iz naše republike, vendar željenega uspeha ni bilo. S podrobnostmi tega dejanja so bili seznanjeni tudi ONZ iz drugih republik, z ONZ sosednje Hrvaške pa so bili vzpostavljeni tudi osebni stiki. Pri obravnavi skupine premoženjskih delinkventov v Zagrebu pa so tamkajšnji operativni delavci zaznali govorice o umoru nekega župnika. V delo so se vključili operativci iz UNZ Ljubljana-okolica in primer raziskali. Storilci so trije Zagrebčani, ki so se ponoči odpeljali iz Zagreba, storili to kaznivo dejanje in se še pred jutrom vrnili domov. Ti storilci do tedaj operativnim delavcem iz naše republike niso bili znani. Ta primer dokazuje, pred kako težkimi nalogami se večkrat znajdejo delavci ONZ. Še tako temeljito delo v takih primerih ne bi obrodilo sadov,

posebno če ne bi navezali stikov z ONZ iz drugih republik in če ne bi bilo zainteresiranosti za medsebojno sodelovanje.

Kazniva dejanja zoper javni red in mir (XIX. poglavje KZ SR Slovenije)

Zoper javni red in mir je bilo storjenih 877 kaznivih dejanj (prejšnje leto 757), kar pomeni porast za 120 ali za 15 %.

Bilo je 605 kaznivih dejanj nasilniškega obnašanja, 151 preprečitev uradnega dejanja uradni osebi, 34 primerov napada na uradno osebo, ko je ta opravljala naloge varnosti, 28 dejanj lažnega izdajanja za uradno osebo, 5 primerov igranja na srečo, 1 primer sodelovanja v skupini, ki je preprečila uradno dejanje uradni osebi, in 53 drugih dejanj iz tega poglavja.

V primerjavi s prejšnjim letom se je opazno povečalo število kaznivih dejanj nasilniškega obnašanja (za 126 primerov ali 26 %), preprečitev uradnega dejanja uradni osebi (za 7 primerov) in druga kazniva dejanja iz tega poglavja (za 4 primere). Število ostalih dejanj se je zmanjšalo.

Uprave za notranje zadeve so obravnavale naslednje število teh dejanj: Celje 159, Ljubljana-mesto 151, Maribor 130, Ljubljana-okolica 102, Kranj 88, Murska Sobota 59, Koper 44, Slovenj Gradec 32, Krško 31, Nova Gorica 28, Novo mesto 24, Trbovlje 14 in Postojna 10.

Od skupnega števila kaznivih dejanj zoper javni red in mir je bilo raziskanih 875 primerov, neraziskani pa sta ostali le 2 dejanji. Obravnavanih je bilo 1020 osumljenec.

Kazniva dejanja zoper pravni promet (XVI. poglavje KZ SR Slovenije)

Kazniva dejanja zoper pravni promet so bila po številu na četrtem mestu med kaznivimi dejanji splošne kriminalitete. Bilo je 752 dejanj ali 7 več kot leto prej. Pomenila so 2 % celotne ali 2,1 % splošne kriminalitete. Bilo je 729 kaznivih dejanj ponarejanja listin in 23 drugih kaznivih dejanj.

Posamezne uprave za notranje zadeve so obravnavale naslednje število kaznivih dejanj: Ljubljana-mesto 202, Maribor 101, Celje 90, Kranj 79, Koper 48, Murska Sobota 45, Ljubljana-okolica 31, Slovenj Gradec 21, Novo mesto

19, Nova Gorica 18, Postojna 12, Trbovlje 10 in Krško 4.

Miličniki in kriminalisti so odkrili storilce 748 kaznivih dejanj, kar pomeni, da so ostala neraziskana 4 dejanja ponarejanja listin.

Kazniva dejanja zoper splošno varnost ljudi in premoženja (XX. poglavje KZ SR Slovenije)

Tudi v tem letu so tovrstna kazniva dejanja po številu na petem mestu med kaznivimi dejanji splošne kriminalitete. Delavci ONZ so jih obravnavali 440, kar je za 6,4 % manj kot v letu prej. To predstavlja 1,1 % celotne in 1,2 % splošne kriminalitete v letu 1988. Največ je bilo kaznivih dejanj povzročitve splošne nevarnosti — 170, hudih kaznivih dejanj zoper splošno varnost — 91, požarov iz malomarnosti — 50, povzročitev nevarnosti na delovišjih — 35, onesnaženj in uničenj človekovega življenjskega okolja — 23 in drugih kaznivih dejanj iz tega poglavja KZ — 71.

V primerjavi z letom prej je bilo obravnavanih manj kaznivih dejanj požarov iz malomarnosti, povzročitev nevarnosti na delovišjih in hudih kaznivih dejanj zoper splošno varnost, vseh ostalih pa je bilo več. Najbolj je opazen porast kaznivih dejanj onesnaženja in uničenja človekovega življenjskega okolja — teh je bilo obravnavanih 12 več, kar je 130 % več kot leto prej.

Upravne za notranje zadeve so obravnavale naslednje število kaznivih dejanj zoper splošno varnost ljudi in premoženja: Maribor 81, Celje 52, Novo mesto 47, Kranj 44, Ljubljana-mesto 43, Ljubljana-okolica 34, Murska Sobota 25, Nova Gorica 23, Trbovlje 21, Koper 21, Slovenj Gradec 18, Krško 18 in Postojna 13.

Od 440 zaznanih kaznivih dejanj jih je ostalo neraziskanih 15 ali 5,6 %. Neraziskanih je 9 kaznivih dejanj povzročitve splošne nevarnosti, 2 hudi kaznivi dejanji zoper splošno varnost in 4 druga kazniva dejanja.

Kot je že omenjeno, se je število prijav za kazniva dejanja onesnaženja in uničenja človekovega življenjskega okolja povečalo z 11 v preteklem na 23 v tem letu. Ta podatek kaže na doslednejše delo ONZ, saj je bilo obravnavanih vseh drugih primerov onesnaženj prav toliko kot v preteklem letu. Zaradi še vedno zelo slabega stanja na področju varovanja okolja bo potrebno tudi v bodoče temu problemu posvetiti

vso pozornost, in sicer v smeri preventivnega delovanja in v doslednem ugotavljanju in prijavljanju kršitev.

Kazniva dejanja zoper svoboščine in pravice človeka in občana (VII. poglavje KZ SR Slovenije)

Delavci ONZ so v letu 1988 obravnavali 417 teh kaznivih dejanj, kar je za 5,5 % več kot leto prej. To je 1,08 % vse kriminalitete in 1,15 % splošne kriminalitete.

Posamezne uprave za notranje zadeve so obravnavale naslednje število kaznivih dejanj: Maribor 82, Celje 82, Ljubljana-mesto 40, Kranj 31, Nova Gorica 30, Ljubljana-okolica 27, Murska Sobota 25, Novo mesto 20, Krško 19, Koper 19, Trbovlje 16, Slovenj Gradec 14 in Postojna 13.

Neraziskanih je ostalo 37 ali 8,8 % teh dejanj.

Kazniva dejanja zoper spolno nedotakljivost in moralo (XI. poglavje KZ SR Slovenije)

V obravnavanem obdobju so delavci ONZ raziskovali 299 primerov teh kaznivih dejanj, kar pomeni za 6 primerov več kot v lanskem letu. Raziskanost je v letu 1988 boljša kot leto prej, saj je ostalo neraziskanih 6,6 % vseh dejanj, leto prej pa 7,5 %. Povečalo se je število posilstev, in sicer za 22,3 % ter poskusov posilstev za 9 %, medtem ko je drugih kaznivih dejanj prav toliko ali pa nekaj manj.

Za veliko število posilstev je značilno, da sta storilec in žrtev pred dejanjem skupaj popivala, zatem pa odšla v stanovanje enega ali drugega, kjer je tudi prišlo do kaznivega dejanja. To kaže, da bi lahko marsikatera žrtev z manj navihnim in lahkomišelnim ravnanjem preprečila ta dejanja.

Tovrstna kazniva dejanja predstavljajo 0,77 % vse in 0,82 % splošne kriminalitete.

Kazniva dejanja zoper pravosodje (XVII. poglavje KZ SR Slovenije)

V letu 1988 so delavci ONZ obravnavali 192 kaznivih dejanj iz tega poglavja, kar je v primerjavi z lanskim letom porast za 12,9 % (170) več, predstavlja pa to le 0,50 % kriminalitete. Najbolj je naraslo število KD krivih ovadb, saj jih je 18 več kot lansko leto, omembe vreden

porast je še pri preprečitvi dokazovanja (33 — 30) ter pomoč storilcu po storitvi kaznivega dejanja (4 — 2). Kot novo pojavno obliko v letošnjem letu beležimo kazniva dejanja omogočanje bega osebi, in to 2 dejanji.

V obravnavanem obdobju je kar v 9 upravah zabeležen porast števila dejanj, najbolj pa v UNZ Ljubljana-okolica, v treh upravah je dejanj manj, najbolj občuten je skok v UNZ Novo mesto, v eni upravi pa se število ni spremenilo. Posamezne UNZ so obravnavale kazniva dejanja v naslednjem številu: Celje 35, Maribor 33, Ljubljana-mesto 21, Kranj 19, Ljubljana-okolica 16, Krško 11, Novo mesto 10, Trbovlje, Murska Sobota in Koper 9, Postojna 7, Nova Gorica in Slovenj Gradec pa po 6.

Raziskanost kaznivih dejanj iz tega poglavja je bila 100 %, tako da ni nobeno ostalo neraziskano, na TJT pa so delavci ONZ prijaviili 197 oseb.

Kazniva dejanja zoper zakonsko zvezo, družino in mladino (X. poglavje KZ SR Slovenije)

Ne samo pereča problematika, temveč tudi povečana občutljivost vseh, ki imajo lahko na takšen ali drugačen način možnost videti in spoznati, da lahko govorimo o grdem ravnanju, zanemarjanju in trpinčenju otroka, torej da gre za inkriminirano ravnanje, je doprinesla k temu, da v letu 1988 beležimo kar znaten porast (številčno najbolj zastopano kaznivo dejanje pa je zanemarjanje mladoletne osebe in surovo ravnanje — člen 96) dejanj zoper zakonsko zvezo, družino in mladino. Odkritih je bilo 173 kaznivih dejanj (134 — 173), kar pomeni 29 % več kot v letu 1987. Delež teh dejanj v celotni kriminaliteti znaša 0,44 %. Ne glede na to, da je bila prav gotovo tudi zaradi pozornosti organov za notranje zadeve tovrstnim dejanjem tudi odkritost boljša, moramo v bodoče nadaljevati z usmerjevanjem v odkrivanje teh dejanj.

Seveda pa je intenziteta morda tudi odkrivanja, tako kot problematike, po različnih upravah različna. Tako je bilo največ dejanj odkritih na območju UNZ Maribor (45 — 46), UNZ Ljubljana-mesto (20 — 35) in UNZ Celje (20 — 33). Ostale uprave so notranje zadeve pa ob koncu statističnega leta izkazujejo naslednjo odkritost teh dejanj: Krško 5, Ljubljana-okolica 5, Slovenj Gradec 6, Trbovlje 4, Nova Gorica 2, Koper 5,

Kranj 14, Murska Sobota 8 in Novo mesto 9 kaznivih dejanj. UNZ Postojna v letu 1988 ni odkrila na svojem območju niti enega dejanja. Kot lani so tudi letos pri nas odkrili eno kaznivo dejanje, ki je bilo storjeno zunaj SR Slovenije.

Kazniva dejanja zoper druge družbene vrednote (XXII. poglavje KZ SFRJ)

V Sloveniji je bilo v letu 1988 storjenih 226 kaznivih dejanj zoper druge družbene vrednote, kar je 113 primerov več kot leto prej, izraženo v odstotkih — 100 % več. V skupnem številu kriminalitete predstavljajo ta dejanja 0,58 %, znotraj splošne kriminalitete pa 0,62 %.

Delavci ONZ so obravnavali 41 primerov neupravičene proizvodnje in prometa z mamili, 56 primerov omogočanja uživanja mamil in 129 drugih dejanj. Neraziskan je ostal le 1 primer neupravičene proizvodnje in prometa z mamili.

Posamezne uprave so obravnavale naslednje število teh dejanj: Nova Gorica 79, Koper 48, Ljubljana-mesto 40, Maribor in Murska Sobota po 17 primerov, Novo mesto 14, Slovenj Gradec in Trbovlje po 4 primere, Celje 2 in Kranj 1 primer. Nobenega primera tovrstnih dejanj niso obravnavale UNZ Krško, Ljubljana-okolica in Postojna.

Javnim tožilstvom so ovadili 563 oseb ali 298 oziroma 112,4 % več kot leto prej.

GOSPODARSKA KRIMINALITETA

Delavci organov za notranje zadeve so v letu 1988 obravnavali 2289 kaznivih dejanj gospodarske kriminalitete, kar je 8,02 % več kot v letu 1987, ko je bilo 2119 takih dejanj. V gospodarsko kriminaliteto smo uvrstili štiri skupine kaznivih dejanj iz KZ SRS (kazniva dejanja zoper samoupravljanje, zoper delovno razmerje in socialno varnost, zoper upravljanje družbenih sredstev in naravna bogastva ter zoper uradno dolžnost in javna pooblastila), dve skupini kaznivih dejanj iz KZ SRS (kazniva dejanja zoper gospodarstvo in enotnost jugoslovanskega trga in kazniva dejanja uradnih oseb v zveznih organih zoper uradno dolžnost) in kazniva dejanja po posebnih zveznih zakonih (carinski zakon, zakon o zavarovanju plačil med uporabniki družbenih sredstev, zakon o prometu blaga in storitev s tujino, zakon o deviznem

poslovanju in kreditnih odnosih s tujino, zakon o opravljanju gospodarskih dejavnosti v tujini).

Med temi dejanji so bile 504 gozdne tatvine, 75 primerov nezakonitega lova in ribolova ter en primer uničevanja gozdov, ki ne pomenijo prave gospodarske kriminalitete. To velja še za nekatera druga dejanja, kot so npr.: izdajanje nekritega čeka pod 350 000 din, neorganizirane oblike kupčevanja z zlatim denarjem in tujo valuto, neorganizirane oblike nedovoljene trgovine itd. Zato poznavalci govorijo o pravi gospodarski kriminaliteti, ki ne obsega prej naštetih dejanj. Leta 1988 so tako v pravo gospodarsko kriminaliteto uvrstili 1327 dejanj, kar predstavlja 57,9 % dejanj, ki so sicer uvrščena na področje gospodarske kriminalitete.

Celotna škoda, ki so jo povzročila kazniva dejanja te vrste, je bila ocenjena na 10 390 mio dinarjev ali 88,9 % več kot leta 1987.

Uprave za notranje zadeve so obravnavale naslednje število kaznivih dejanj: Celje 286, Koper 159, Kranj 260, Krško 84, Ljubljana-mesto 227, Ljubljana-okolica 182, Maribor 397, Murska Sobota 178, Nova Gorica 92, Novo mesto 187, Postojna 52, Slovenj Gradec 109, Trbovlje 68. V letu 1988 se je v primerjavi z letom prej povečalo število kaznivih dejanj na območju UNZ Koper, Kranj, Ljubljana-mesto in okolica, Maribor, Nova Gorica, Novo mesto in Slovenj Gradec, drugod pa se je število dejanj zmanjšalo.

Delavci organov za notranje zadeve so pristojnim javnim tožilstvom ovadili 2608 osumljenцев oziroma 76 več kot leto prej.

V nadaljevanju bomo prikazali nekaj značilnosti vseh poglavij iz kazenskih zakonov, ki jih štejemo med gospodarsko kriminaliteto, in sicer po vrstnem redu glede na število primerov.

Kazniva dejanja zoper upravljanje družbenih sredstev in naravna bogastva (XIV. poglavje SRS)

Miličniki in kriminalisti so obravnavali 1832 kaznivih dejanj zoper upravljanje družbenih sredstev in naravna bogastva, kar je 139 kaznivih dejanj več kot leto prej. Ta dejanja so predstavljala 4,73 % vse kriminalitete in 80 % gospodarske kriminalitete.

Med temi kaznivimi dejanji so 504 gozdne tatvine (leta 1987 338), 283 poneverb (396), 196 primerov nedovoljene trgovine (159), 187 pri-

merov zlorab položaja ali pravice odgovorne osebe (102), 124 ponareditev poslovnih listin (114), 113 primerov zatajitev davščin in drugih družbenih dajatev (155), 100 neupravičenih uporab (121), 74 primerov nezakonitega lova (43), 71 grabežev (156), 63 primerov nevestnega gospodarjenja (71), 25 primerov nedovoljenega razpolaganja s stanovanji (30), 21 primerov neupravičenega sprejemanja daril (17), 17 primerov neupravičenega dajanja daril (15) itd.

Posamezne uprave za notranje zadeve so obravnavale naslednje število kaznivih dejanj:

Maribor 270, Celje 214, Kranj 210, Ljubljana-mesto 186, Novo mesto 173, Ljubljana-okolica 162, Murska Sobota 156, Koper 119, Slovenj Gradec 87, Krško 77, Nova Gorica 64, Trbovlje 62 in Postojna 46.

Raziskali so 1686 tovrstnih kaznivih dejanj ali 92 %. Neraziskanih je ostalo 125 gozdnih tatvin in 21 primerov nezakonitega lova.

Ovadili so 2105 osumljencev ali 117 več kot leto prej.

Kazniva dejanja zoper gospodarstvo in enotnost jugoslovanskega trga (XVIII. poglavje KZ SFRJ)

ONZ so obravnavali 251 kaznivih dejanj zoper gospodarstvo in enotnost jugoslovanskega trga, kar je za 38 primerov ali 17,8 % več kot v letu 1987. Ta kazniva dejanja predstavljajo 0,65 % skupne oziroma 10,9 % gospodarske kriminalitete.

Notranjo strukturo predstavljajo naslednja kazniva dejanja: izdaja nekritega čeka 155 (1987 — 132), kupčevanje z zlatim denarjem in tujo valuto 31 (54), ponarejanje vrednotnic 30 (35), ponarejanje denarja 18 (8), neupravičeno posredovanje ali zastopanje v zunanjetrgovinskem poslovanju 17 (6) itd.

Raziskanih je bilo 245 kaznivih dejanj oziroma 97,6 %. Neraziskanih je ostalo 6 primerov ponarejanja vrednotnic. Na območju posameznih uprav je bilo obravnavano naslednje število kaznivih dejanj: Maribor 79, Celje 50, Ljubljana-mesto 31, Koper 29, Kranj 16, Murska Sobota 11, Ljubljana-okolica 9, Nova Gorica 8, Slovenj Gradec in Novo mesto po 6, Postojna 3, Krško in Trbovlje po 1 primer. Javnim tožilstvom je bilo ovadenih 263 osumljencev oziroma 35 več kot leto prej.

Kazniva dejanja zoper uradno dolžnost in javna pooblastila (XVII. poglavje KZ SR Slovenije)

Delavci ONZ so obravnavali 64 kaznivih dejanj zoper uradno dolžnost in javna pooblastila, to je 25 kaznivih dejanj več kot leto prej, kar pomeni povečanje za 64,1 %. Predstavljala so 0,2 % vse kriminalitete in 2,8 % gospodarske kriminalitete.

Med dejanji je bilo 28 primerov dajanja podkupnine (1987 — 25), 20 primerov zlorab uradnega položaja ali pravic (5), 7 ponareditev ali uničenj uradnih listin (2), 6 primerov grdega ravnanja z zlorabo uradnega položaja (5) in po en primer nevestnega dela v službi in jemanja podkupnine (1).

Posamezne uprave za notranje zadeve so obravnavale naslednje število teh kaznivih dejanj: Maribor 14, Celje 10, Ljubljana-mesto 8, Slovenj Gradec in Nova Gorica po 6, Kranj 5, Ljubljana-okolica in Murska Sobota po 4, Koper 3 ter Novo mesto, Postojna in Trbovlje po 1 dejanje. Uprava za notranje zadeve Krško tovrstnih kaznivih dejanj ni obravnavala. Vsa kazniva dejanja so bila raziskana, ovadili so 69 osumljencev.

Kazniva dejanja zoper delovno razmerje in socialno varnost (IX. poglavje KZ SR Slovenije)

ONZ so v letu 1988 obravnavali 50 kaznivih dejanj zoper delovno razmerje in socialno varnost, kar je 17 dejanj ali 51,5 % več kot leto prej. Predstavljajo 0,1 % vse in 2,2 % gospodarske kriminalitete.

Posamezne uprave za notranje zadeve so obravnavale naslednje število teh dejanj: Maribor 17, Celje 8, Krško in Ljubljana-okolica po 5, Novo mesto in Trbovlje po 4, Kranj, Murska Sobota in Slovenj Gradec po 2 in Nova Gorica 1 dejanje, druge uprave pa takih primerov niso obravnavale. Vsa kazniva dejanja so bila raziskana, zanje je bilo ovadenih 51 oseb.

Kazniva dejanja uradnih oseb v zveznih organih zoper uradno dolžnost (XIX. poglavje KZ SFRJ)

Leta 1988 je bilo v SR Sloveniji obravnavanih 14 kaznivih dejanj uradnih oseb v zveznih organih zoper uradno dolžnost, kar je 2 primera

ali 12,5 % manj glede na prejšnje leto. Notranjo strukturo predstavljajo naslednja kazniva dejanja: zloraba uradnega položaja 12 ter jemanje podkupnine in ponareditev listine po 1 primer.

Vsa navedena kazniva dejanja so raziskana, predstavljajo 0,04 % vse in 0,6 % gospodarske kriminalitete. 7 primerov teh kaznivih dejanj so obravnavali v Kranju, 3 v Slovenj Gradcu, po 2 primera pa v Kopru in Novem mestu. Javnim tožilstvom so ovadili 22 osumljencev oziroma enega več kot preteklo leto.

Kazniva dejanja zoper samoupravljanje (VIII. poglavje KZ SR Slovenije)

Delavci v ONZ so v letu 1988 obravnavali 11 tovrstnih kaznivih dejanj, kar je 6 primerov ali 35,3 % manj kot leto prej. Ta vrsta kaznivih dejanj predstavlja le 0,03 % celotne kriminalitete. Izmed teh 11 primerov sta po 3 primere obravnavali UNZ Maribor in Nova Gorica, po 2 primera Ljubljana-mesto in Celje, 1 primer pa je obravnavala UNZ Slovenj Gradec, druge UNZ teh dejanj niso obravnavale.

Med tovrstnimi dejanji je bilo 6 kršitev samoupravljanja (1987 — 8) in 5 zlorab samoupravljanja (5).

Vsa kazniva dejanja so raziskana, delavci ONZ so zanje javnim tožilstvom ovadili 12 oseb, leto prej pa 23.

Kazniva dejanja po posebnih zveznih zakonih

a) Kazniva dejanja po carinskem zakonu

V obdobju 1988 so UNZ v SR Sloveniji obravnavale 45 kaznivih dejanj po carinskem zakonu, kar je 3 manj kot v letu 1987. V skupnem številu vseh kaznivih dejanj predstavlja to le 0,11 %.

V SR Sloveniji so ta kazniva dejanja obravnavale UNZ Maribor 11, Kranj 10, Nova Gorica 7 (člen 361 — 2-krat), Koper 5, Murska Sobota 4 (člen 362 — 1-krat), Slovenj Gradec 3, Ljubljana-okolica in Postojna po 2 primera in Novo mesto 1 primer.

Vsa ta dejanja so raziskana, zanje so ovadili 62 oseb.

b) Kazniva dejanja po zakonu o deviznem poslovanju in kreditnih odnosih s tujino

V letu 1988 je bilo v SR Sloveniji registriranih skupno 22 kaznivih dejanj iz navedenega zakona, kar predstavlja glede na celotno število

kriminalitete v republiki 0,06 %. Tovrstna kazniva dejanja so obravnavale UNZ Kranj 10, Maribor in Nova Gorica po 3 dejanja, Celje 2, po eno dejanje pa Krško, Slovenj Gradec, Koper in Murska Sobota. Druge UNZ teh dejanj niso obravnavale.

Vsa kazniva dejanja so bila raziskana in 24 osumljencev ovadenih javnim tožilstvom.

POLITIČNA KRIMINALITETA

Gledano po področjih so najbolj občutno padla kazniva dejanja s političnim obeležjem. V primerjavi z lanskim letom je bilo dejanj še 8 ali 55,5 % manj kot lansko leto, v primerjavi z letom 1986 pa kar 77,15 % manj. V obravnavanem letu so prijavili na TJT za kaznivo dejanje politične kriminalitete le iz 6 uprav za notranje zadeve, in to: UNZ Ljubljana-okolica 1, Postojna 1, Slovenj Gradec 1, Celje 2, Ljubljana-mesto 1 in Maribor 2 kaznivi dejanji.

PREISKANOST KAZNIVIH DEJANJ

Od 38 735 kaznivih dejanj, ki so bila prijavljena v letu 1988, so oškodovanci prijavili 19 284 dejanj ali 49,78 %. V 10 195 primerih so za kaznivo dejanje zvedeli pri svojem delu delavci ONZ, to je 26,31 %. Skupaj z oškodovanimi osebami je to 29 479 kaznivih dejanj ali 76,09 %. Ugotovitev je, da smo pri svojem delu še vedno precej osamljeni. Tako so organi delavske kontrole skupaj prijavili 39 dejanj, davčne službe 7, devizna inšpekcija 9, tržna inšpekcija 11, ostale inšpekcijske službe 55, SDK 2, organi družbene samozaščite 9, krajevne skupnosti 9, DPO 29 itd. Oškodovane delovne organizacije so prijavile 3997 dejanj (10,31 %), neoškodovane delovne organizacije pa še 229 (0,59 %). Za 38 kaznivih dejanj smo zvedeli po samoovadbi, anonimnih prijav je bilo za 29 dejanj, v 5 primerih so se govornice izkazale kot točne in je v resnici šlo za kazniva dejanja, v 1 primeru pa smo zvedeli za kaznivo dejanje iz tiska.

Vseh kaznivih dejanj je bilo v koledarskem letu 1988 38 735. Ob zaznavi kaznivega dejanja je bil storilec neznan pri 25 778 kaznivih dejanjih, kar znaša 66,54 % vseh dejanj. V 9813 primerih so delavci ONZ pri svojem delu ugotovili, kdo je storilec, ali v 38,06 % vseh ob zaznavi neraziskanih kaznivih dejanj ali 25,33 % vseh prijavljenih dejanj.

Ob zaznavi kaznivega dejanja so bili znani storilci za 12 957 kaznivih dejanj ali 33,46 % vseh dejanj.

Če k takoj znanim storilcem prištejemo še naknadno raziskana kazniva dejanja, ugotovimo, da je bilo raziskanih skupaj 22 770 ali 58,78 % vseh v letu 1988 prijavljenih kaznivih dejanj.

Neraziskanih kaznivih dejanj je ostalo 15 965 ali 41,21 %. Ob primerjavi vseh teh podatkov skupaj lahko ugotovimo, da je število dejanj v porastu, pri tem pa je padlo število kaznivih dejanj, kjer je bil storilec ob zaznavi neznan. Slabša je naknadna raziskanost, nelogično pa je, da je padla tudi celotna raziskanost, saj je bilo več dejanj s storilcem, ki je bil ob zaznavi znan. Celotna raziskanost pa je padla v primerjavi z lanskim letom za manj, kot je naraslo število kaznivih dejanj, tako da je padec sprejemljiv.

Boljšo raziskanost kot lansko leto beležijo na UNZ Celje, Koper, Ljubljana-mesto, Slovenj Gradec in Trbovlje, raziskanost, ki je boljša od slovenskega povprečja, pa na vseh upravah, razen Ljubljana-mesto, Nova Gorica in Novo mesto. Naknadno raziskanost, torej »pravo« policijsko delo je v primerjavi s povprečjem SR Slovenije boljše na vseh upravah, razen na UNZ Celje (29,5 %), Kranj (34,1 %), Ljubljana-mesto (37,9 %) in Novo mesto (34,8 %). Med boljšimi upravami pa izstopata UNZ Trbovlje z 62,8 % in Murska Sobota s 44,2 %.

Kar 8 uprav za notranje zadeve ima neraziskanost boljše od slovenskega povprečja, najboljše sta UNZ Trbovlje (27 %) in Slovenj Gradec (28,2 %), med slabšimi pa prednjači UNZ Ljubljana-mesto z 52,2 % in je obenem to edina UNZ v SR Sloveniji, kjer je neraziskanost večja od 50 %.

Kaznivih dejanj, ki so bila prijavljena v prejšnjih letih, raziskana pa v letu 1988, je bilo iz XV. poglavja KZ SR Slovenije 496, tako da se je celotna raziskanost, ob upoštevanju še teh dejanj, zvišala za 1,28 %. Največ je bilo raziskanih kaznivih dejanj po členu 166/I (166), vlomov v avtomobile (67), tatvin po členu 165 (75), tatvin koles s pomožnim motorjem 50, ostala dejanja pa so zastopana v manjšem številu. Po upravah so raziskali različno število dejanj iz preteklih let: na UNZ Ljubljana-mesto so raziskali 107 dejanj, Maribor 75, Ljubljana-okolica 68, Celje 62, Kranj 46, Trbovlje 28, Nova Gorica 25, Koper 23, Krško 16, Novo mesto 15, Slovenj Gradec 14, Murska Sobota 11 in najmanj na UNZ Postojna, vsega 6. Pri raziskavi teh dejanj so opazna nihanja, ki pa so povezana

s prijetjem skupin, ki beležijo večje ali manjše število izvršenih kaznivih dejanj. Tako na UNZ Ljubljana-okolica beležijo porast raziskave teh dejanj za 142,8 % na račun raziskave serije vlomov v avtomobile, UNZ Koper pa beleži padec za 221 %, tudi na račun manjše raziskanosti pri kaznivih dejanjih po členu 166/I KZ in manjše raziskanosti vlomov v avtomobile, kar jim je uspelo v letu 1987.

SPLOŠNI PODATKI O OSUMLJENCIH

V letu 1988 so organi za notranje zadeve zaradi suma storitve kaznivega dejanja pristojnim javnim tožilstvom naznanili 28 342 oseb ali 5 % več kot v letu 1987. Kolikor pa vsakega osumljenca prikažemo samo enkrat, čeprav je bil obravnavan v povezavi z več kaznivimi dejanji, govorimo v letu 1988 o 17 255 ovadenih osebah (16 509 ovadenih v letu 1987).

Storilec je ostal neodkrit pri 15 965 ali 41,2 % kaznivih dejanjih z neznanim osumljencem.

Posamezne uprave za notranje zadeve v Sloveniji si po številu odkritih osumljencev sledijo tako: Ljubljana-mesto 5902, Maribor 5435, Celje 3709, Ljubljana-okolica 2250, Kranj 2159, Koper 1736, Murska Sobota 1629, Novo mesto 1441, Nova Gorica 1119, Krško 945, Slovenj Gradec 835, Trbovlje 692 in Postojna 464.

Starostna struktura osumljencev se kaže v 17,10 % udeležbi mladoletnih oseb (4855 osumljencev), v 16,90 % (4801 osumljencev) udeležbi oseb v starosti od 18. do 21. leta, 18 686 osumljencev ali 65,9 % pa je bilo ob storitvi dejanja starih nad 21 let. V primerjavi z letom 1987 se je najbolj povečal delež osumljencev v starosti od 18—21 let, in sicer kar za 21 %.

Največje število osumljencev je bilo delavcev, in sicer: 17 435 ali 65,51 %. Takoj za njimi pa sledijo nezaposleni, katerih je bilo v letu 1988 ob času storitve dejanja 9784 ali 34,52 %. V primerjavi z letom 1987 se delež nezaposlenih med osumljenci povečuje. Učencev, dijakov in študentov je bilo med osumljenci 2785 ali 9,8 %. Zelo heterogena skupina z obrtniki, uslužbenci, kmetovalci, gospodinjami ter raznimi drugimi poklici, predvsem z nižjo izobrazbeno strukturo se kaže kar z 28,60 % udeležbo v kriminaliteti.

Od celotnega števila ovadenih oseb (17 255) je bilo povratnikov 4299 ali 24,9 %, kar predstavlja kar nekaj več kot 6 % povratništva več kot v letu 1987. Največ ovadenih je bilo predkaznovanih enkrat (1853 ali 10,7 % vseh osumljencev

oziroma 43,1 % povratnikov), dvakrat ali večkrat pa je bilo predkaznovanih 1267 osumljenцев (to je 7,3 % vseh osumljenцев ali 29,4 % povratnikov). V letu 1988 smo obravnavali 1098 specialnih povratnikov ali 25,5 % vseh povratnikov. V primerjavi z vsemi osumljenci je to 6,3 % osumljenцев. Če pogledamo podatke o osumljenih osebah vidimo, da pokazatelji niso ugodni. Povečalo se je število vseh osumljenih oseb, obravnavanih povratnikov, kar je najmanj ugoden podatek in le število specialnih povratnikov je ostalo procentualno v mejah leta 1987. Največ povratnikov so obravnavali v okviru UNZ Maribor 1064 ali 24,7 % in UNZ Celje 644 ali 14,98 %.

KRIMINALITETA MLADOLETNIKOV

V letu 1988 so miličniki in kriminalisti obravnavali 4855 mladoletnih oseb, osumljenih storitve 3802 kaznivih dejanj. Mladoletniška kriminaliteta se je v primerjavi z letom 1987 zvišala za 8,5 % ali za 299 kaznivih dejanj. Udeležba mladoletnih pri storitvi kaznivih dejanj pa je ostala skoraj enaka, njen padec se kaže le v 0,6 % oziroma je to 27 mladoletnikov manj kot leto prej.

Udeležba kaznivih dejanj, ki so jih storili mladoletniki v letu 1988 predstavlja v celotni kriminaliteti SR Slovenije 9,8 %, mladoletni osumljenci pa 17,1 % vseh osumljenih oseb.

Upoštevajoč zgolj predstavljene statistične pokazatelje vidimo, da kaže mladoletniška kriminaliteta tendenco rahlega naraščanja in to predvsem pri kaznivih dejanjih. Ta trend opazamo sedaj, po nekaj letih upadanja, že drugič, v predstavljenem letu 1988 pa se izkazuje predvsem pri naslednjih kaznivih dejanjih:

- tatvine (1553 — 1781 ali 14 % več),
- odvzem motornega vozila (221 — 244 ali 10 % več),
- nasilniško obnašanje (19 — 33 ali 73 % več),
- prikrivanje, ogrožanje z nevarnim orodjem pri pretepu ali prepiru, ogrožanje varnosti prometa z nevarnim dejanjem ali sredstvom itd.

Rahlo zmanjšanje števila kaznivih dejanj pa beležimo pri nekaterih dejanjih, ki niso značilna za mladoletniško kriminaliteto, in sicer:

- pri goljufijah (82 — 54 za 35 % manj kaznivih dejanj),
- kaznivih dejanj ponarejanja listin (59 — 29 ali 51 % manj).

Če pogledamo strukturo mladoletniške kriminalitete, nam posamezne skupine kaznivih dejanj oziroma poglavja kazenskega zakonika, v medsebojnih primerjavah udeležbe v mladoletniški kriminaliteti v letu 1988 z letom 1987, ne kažejo posebnih odstopanj. Če pa spremembo strukture opazujemo skozi procentualno povečanje nekaterih skupin dejanj, pri katerih nam mora biti pomembno tudi majhno številčno povečanje, lahko rečemo, da kljub pravzaprav ugodnim statističnim pokazateljem na področju mladoletniške kriminalitete menimo, da je treba tudi v letu 1988 biti pozoren na povečanje teže obravnavanega problema.

Na to nas opozarjajo predvsem pogostejši primeri predvsem drznih in hudih kaznivih dejanj, kot na primer dokončan umor, 2 poskusa umora, hude telesne poškodbe (17—24), dokončana posilstva (2 — 9), izsiljevanja (8 — 17), nasilniško obnašanje (19 — 33), preprečitev uradnega dejanja uradni osebi (5 — 9) itd.

Seveda pa so še vedno na prvem mestu kazniva dejanja zoper družbeno in zasebno premoženje 92,26 %, v zvezi s katerimi je bilo obravnavanih 4488 mladoletnikov (lani 4527 mladoletnikov). Od tega je bilo 2161 mladoletnikov osumljenih tatvin, 1286 velikih tatvin, 287 mladoletnikov je storilo kaznivo dejanje odvzema motornega vozila, 440 mladih je bilo ovadenih zaradi poškodovanja tuje stvari, 164 zaradi prikrivanja itd.

Po poglavjih nato sledijo kazniva dejanja zoper življenje in telo (1,70 %). V primerjavi z letom 1987 je število teh dejanj poraslo za 51 %, oziroma kar za 22 kaznivih dejanj (43 — 65).

Tretja po statističnem vrstnem redu pa se kažejo kazniva dejanja zoper javni red in mir (1,34 %). Ta dejanja v zadnjih letih kar vztrajno prednjačijo po odstotku udeležbe v mladoletniški kriminaliteti. Tudi v letu 1988 so porasla za 34 % (38 — 51).

Ob predstavitvi najbolj zastopanih kaznivih dejanj mladoletniške kriminalitete v letu 1988 ne smemo izpustiti kaznivih dejanj v zvezi z mamili, kjer se je sicer povečalo število deliktov le z nekaj dejanji, vendar so dejanja, ki so v povezavi z mladimi, še posebej vredna omembe. Tako so bili mladi do 18. leta, v letu 1988, odkriti v zvezi z 7 kaznivimi dejanji neupravičene proizvodnje ni prometa z mamili (v letu 1987 — 2 kaznivi dejanji) ter v zvezi z 8 kaznivimi dejanji omogočanja uživanja mamil (4 — 8).

Predmeti, ki so najbolj privlačili mladoletnike ob storitvah kaznivih dejanj so: denarna in de-

vizna sredstva, oblačila, obutev, živila, alkohol, kolesa, kolesa z motorjem, deli motornih vozil, športni rekviziti, glasbene aparature (tranzistorji, radiokasetofoni), zlatina, razni tehnični predmeti in orodje itd. Vrstni red predmetov je obenem prikaz tudi najpogosteje odnešenih predmetov in to predvsem iz naslednjih objektov: iz osebnih avtomobilov, šolskih in varstvenih objektov ter internatov, iz stanovanj, iz veleblagovnic, iz samopostrežnih trgovin, iz klasičnih trgovin, iz kleti, kolesarnic, uradov in pisarn, kioskov, iz športnih objektov.

SKLEP

Splošna kriminaliteta

Značilnosti leta 1987 se nadaljujejo tudi v leto 1988. Tako so v porastu skoraj vsa kazniva dejanja z elementom nasilja, izjemi sta rop in roparska tatvina. Naraslo je število umorov, posilstev, poskusov posilstva, nasilniškega obnašanja, napadov na uradne osebe itd. Tudi pri mladoletnikih je nasilja vedno več in to nasilja, ki ne ustreza potrebni sili za doseg cilja. Pri premoženjskih deliktih je naraslo število vlomov v vikende, šole, trgovine, gostilne, poseben problem pa so vlomi v avtomobile. Kazniva dejanja, ki so vezana na motorna vozila, so v izrazitem porastu, ki znaša večinoma okrog 20 %.

Škoda, povzročena s kaznivimi dejanji, je znašala lansko leto 40 278 042 993 din ali 1 039 835 din za kaznivo dejanje. To so podatki ob zaznavi kaznivega dejanja, pri raziskavi pa je škoda narasla in znaša 44 901 552 958 din ali 282 % v primerjavi s škodo v lanskem letu. Če upoštevamo podatke o inflaciji v letu 1988, škoda ni večja, kot je bila v letu 1987.

Število kaznivih dejanj, ki so jih naredili storilci-povratniki, je v precejšnjem porastu, med storilci je več tudi otrok.

Pri delu smo se srečali tudi z oblikami organiziranega kriminala. Najizrazitejše je to pri kaznivih dejanjih odvzemov motornih vozil višjega kakovostnega razreda v tujini, prevoz v SFRJ, predelava števil in dokumentov ter prodaja na avtosejmih. Možno je bilo izbirati tudi barvo vozila, ne samo tip ali letnik. Pri vlomih v trgovino smo prijeli organizatorja, ki je naročal blago, predvsem opremo za slaščičarne, izbiral objekte ter poskrbel za prodajo robe. Za izvrševalce teh dejanj je uporabljal obsojence iz zaporov.

PREGLEDNICA I: Vrste kaznivih dejanj

Kaznivo dejanje zoper	Število	%
1	2	3
— življenje in telo	1 750	4,52
— svoboščine in pravice človeka in občana	417	1,08
— samoupravljanje	11	0,03
— delovno razmerje in socialno varnost	50	0,13
— zakonsko zvezo, družino in mladino	173	0,45
— spolno nedotakljivost in moralo	299	0,77
— čast in dobro ime	34	0,09
— človekovo zdravje	9	0,02
— upravljanje družbenih sredstev in naravno bogastvo	1 832	4,73
— družbeno in zasebno premoženje	31 194	80,53
— pravni promet	752	1,94
— uradno dolžnost in javna pooblastila	84	0,17
— pravosodje	192	0,50
— javni red in mir	877	2,28
— splošno varnost ljudi in premoženja	440	1,14
— varnost javnega prometa	65	0,17
SKUPAJ KZ SR SLOVENIJE	38 159	98,51
— temelje socialistične samoupravne družbene ureditve in varnosti SFRJ	3	
— človečnost in mednarodno pravo	0	
— ugled SFRJ, tuje države in mednarodne organizacije	4	
— gospodarstvo in enotnost jugoslovanskega trga	251	
— uradno dolžnost uradnih oseb v zveznih organih	14	
— oborožene sile	3	
— varnost zračnega prometa	2	
— druge družbene vrednote	226	
SKUPAJ KZ SFRJ	503	1,29
— KD po posebnih zveznih zakonih	67	
— KD po KZ drugih SR in SAP	6	
SKUPAJ	73	0,20
SKUPAJ :	38 735	100

Gospodarska kriminaliteta

Gospodarska kriminaliteta, ki so jo delavci organov za notranje zadeve odkrili v letu 1988, ni resnični odraz stanja na tem področju. »Črno polje« ostaja, po naših ocenah, zelo veliko, čemur v največji meri prispevajo nestabilne gospodarske razmere, posebno pa še nenormalno visoka inflacija. V tako nestabilnih razmerah so možnosti oziroma priložnosti za prisvajanje družbenega premoženja večje, pojavljajo pa se v vseh panogah gospodarstva. Nenehno spreminjanje cen surovin, storitev in blaga za široko potrošnjo povzroča velik dvom v realnost popisov

blaga, kakor tudi zaključnih računov DO. Če so v preteklosti v gospodarsko stabilnejših razmerah storilci kaznivih dejanj morali svoja dejanja prikrivati, tako da so ponarejali dokumentacijo, jim to sedaj ni več potrebno, potrebno je le to, da svoji DO uradno ne prikažejo starih zalog blaga, katerim so spremenili cene.

Žal še naprej ugotavljamo, kar izkazujejo tudi statistični podatki, da smo pri odkrivanju te kriminalitete še vedno precej osamljeni. Tako je delež v skupnem številu odkritih dejanj organov za notranje zadeve 60 %, 20 % so odkrile oškodovane DO, 11% oškodovane osebe, neoškodovane osebe 4 %, medtem ko 5 % odpade na de-

PREGLEDNICA II: Kazniva dejanja po občinah

1	2	3	1	2	3
1. Ajdovščina	138	0,36	35. Maribor-Tabor	986	2,55
2. Brežice	395	1,02	36. Maribor-Tezno	678	1,75
3. Celje	1766	4,56	37. Metlika	133	0,43
4. Cerknica	170	0,44	38. Mozirje	140	0,36
5. Črnomelj	332	0,91	39. Murska Sobota	959	2,48
6. Domžale	742	1,92	40. Nova Gorica	883	2,28
7. Dravograd	105	0,27	41. Novo mesto	1393	3,60
8. Gornja Radgona	324	0,84	42. Ormož	266	0,69
9. Grosuplje	475	1,23	43. Piran	568	1,47
10. Hrastnik	196	0,51	44. Postojna	296	0,76
11. Idrija	216	0,56	45. Ptuj	1526	3,94
12. Ilirska Bistrica	150	0,39	46. Radlje ob Dravi	202	0,52
13. Izola	287	0,74	47. Radovljica	523	1,35
14. Jesenice	500	1,29	48. Ravne na Koroškem	357	0,92
15. Kamnik	410	1,06	49. Ribnica	197	0,51
16. Kočevje	330	0,85	50. Sevnica	433	1,12
17. Koper	855	2,21	51. Sežana	350	0,90
18. Kranj	1072	2,77	52. Slovenj Gradec	276	0,71
19. Krško	450	1,16	53. Slovenska Bistrica	474	1,22
20. Laško	218	0,56	54. Slovenske Konjice	373	0,96
21. Lenart	232	0,60	55. Šentjur pri Celju	291	0,75
22. Lendava	326	0,84	56. Škofja Loka	435	1,12
23. Litija	257	0,66	57. Šmarje pri Jelšah	563	1,45
24. Ljubljana-Bežigrad	1823	4,71	58. Titovo Velenje	1020	2,63
25. Ljubljana-Center	3005	7,76	59. Tolmin	144	0,37
26. Ljubljana-Moste-Polje	1431	3,69	60. Trbovlje	331	0,85
27. Ljubljana-Šiška	2094	5,41	61. Trebnje	330	0,85
28. Ljubljana-Vič-Rudnik	1481	3,82	62. Tržič	205	0,53
29. Ljutomer	291	0,75	63. Vrhnika	318	0,82
30. Logatec	147	0,38	64. Zagorje ob Savi	220	0,57
31. Maribor-Pesnica	299	0,77	65. Žalec	714	1,84
32. Maribor-Pobrežje	526	1,36	66. Tujina	96	0,25
33. Maribor-Rotovž	1491	3,85	67. Druge republike	100	0,26
34. Maribor-Ruše	301	0,78	68. PZM	100	0,26

vizno, tržno inšpekcijo, SDK, neoškodovane DO in ostalo.

Odkriti in obravnavani primeri opozarjajo, da se odnos do družbenega premoženja v praksi ne spreminja, kar potrjuje, da spreminjanju družbeno-ekonomskih odnosov ne sledi ustrezen družbeni nadzor, ki bi deloval tudi preventivno, kar je pri izvajanju kriminalne politike v moderni družbi še kako pomembno. Trdimo lahko, da samoupravni nadzor iz leta v leto izgublja funkcijo korektorja in preprečevalca negativnih pojavov v DO, kjer ni strokovnega nadzora, ki ga lahko opravljajo le dobri poznavalci razmer v gospodarstvu in imajo za to ustrezno šolsko izobrazbo. Podatki kažejo tudi na dokaj visok

odstotek povratništva, saj je bilo med 2713 osebami, ki smo jih ovadili, kar 677 povratnikov (24,6 %), to pa pomeni, da preventivna dejavnost v naši družbi slabo deluje, pa tudi izrečene kazni ne vplivajo vzgojno na storilce.

Dokler v naši družbi tudi v praksi družbeno premoženje ne bo imelo ustreznega pravnega varstva, ne moremo pričakovati, da se bo izboljšal odnos do njega, kar pa je temeljni predpogoj ne samo za ohranjanje, ampak tudi za povečevanje družbenega premoženja. Teh ciljev pa ne bo mogoče doseči z represijo, ampak le s široko družbeno akcijo vseh subjektivnih sil na političnem in gospodarskem področju.

UDC 343.3/7(497.12)»1988«

Crime in SR Slovenia in 1988

Edo Posega, Head of Division, Department for Crime Repression at Republic Secretariat for Internal Affairs of SR Slovenia, Ljubljana, Yugoslavia

After several consecutive years of decline of reported criminal offences, an increase has been noted in 1988. 38,735 offences were reported which is 9.35 per cent more than in the previous year. 22,770 criminal offences were investigated or 58.78 per cent, while 15,965 or 41.22 per cent of criminal offences remained uncleared.

A number of criminal offences under general and economic crime have been on the increase, while a number of political offences have considerably declined. The major part of the rise of general crime is due to the increase of crimes against social and private property.

496 offences against social and private property were investigated from the previous years, thus the portion of cleared offences is higher for 1.4 per cent.

The great majority of criminal offences were notified by victimized work organizations, then by police officers during performance of their duty. Other agencies and services have again reported a relatively low portion of criminal offences.

Among cleared offences 28,342 suspects were notified or 5 per cent more than the previous year. Among the suspects there were 17.1 per cent of juveniles. A number of arrested recidivists have been on the increase too.

In the area of general crime, an increase in acts involving violence is observed, as well as in acts committed by organized groups specialized in house-breaking and auto thefts.

In economic crime a dark figure has been on the rise too, and reflects an abnormally high degree of inflation and inadequate economic conditions.